

POROČILO UVODNEGA POSVETA O REGIJSKEM PROSTORSKEM PLANIRANJU

17. aprila 2024 smo izvedli dogodek, namenjen uvodu v regionalno prostorsko načrtovanje v naši regiji, ki se v vseh regijah v Sloveniji pričenja letos.

Prostorsko načrtovanje v Sloveniji je v zadnjih desetletjih potekalo na občinski ravni, v okviru izdelave OPN (občinski prostorski načrt) in OPPN (občinski podrobni prostorski načrt) in na državnem nivoju, v okviru priprave državnih prostorskih načrtov za večje infrastrukturne objekte. Tako se je načrtovalo bodisi na mikro ali makro ravni, izpuščalo pa se je regionalno raven, ki je z operativnega in praktičnega vidika prostorskega načrtovanja najprimernejša. Regija je funkcionalna enota, ki vključuje javne ustanove, storitve in dopolnilno infrastrukturo, zato je najprimernejša za dolgoročno prostorsko načrtovanje.

Postopek priprave regionalnega prostorskega plana smo začeli z moderirano razpravo o štirih glavnih temah, ki predstavljajo stebre prostorskega načrtovanja za regijo. Naša regija je specifična znotraj meja Slovenije in še bolj z evropskega vidika - dve glavni izstopajoči značilnosti rabe prostora v regiji so obsežni gozdovi, ki pokrivajo 74 % ozemlja, in 54 % ozemlja, ki je pod varstvom Nature 2000. Ti dve dejstvi in neenakomerna razgibanost reliefa ustvarjata specifične okoliščine, ki predstavljajo precejšen izziv, kako zagotoviti trajnostni razvoj vseh treh stebrov - gospodarskega, okoljskega in družbenega - kako prispevati k boljši kakovosti življenja in hkrati nadaljevati z varstvom narave.

Delavnice se je udeležilo 47 udeležencev iz javnega sektorja, strokovnih skupin in širše javnosti, ki so se osredotočili na zožitev glavnih izzivov prostorskega načrtovanja, ki jih je treba obravnavati v nastajajočem regionalnem prostorskem načrtu. Na dvokrožni delavnici, s skupno predstavitvijo in razpravo na koncu, so udeleženci iz različnih okolij, poklicev in izkušenj prispevali dragocene poglede na sedanje razmere in dragocene predloge, kako v prihodnje spodbuditi razvoj v skladu s prilagajanjem podnebnim spremembam in cilji trajnostnega razvoja.

Štiri teme, ki se pojavljajo kot glavni izzivi pri prostorskem načrtovanju, so pomanjkanje prostora v nekaterih poslovnih conah, veliko pomanjkanje prostora za nove zasebne stavbe in stanovanjske hiše, širjenje gozda na nekdanje obdelovalne površine zaradi opuščanja kmetovanja, upravljanje divjih živali ter ravnovesje med rastjo in krepitvijo turizma v regiji ter varstvom narave.

V večini gospodarskih con v regiji je veliko pomanjkanje prostih površin, ki so potrebne za podporo podjetjem pri njihovem razvoju in dajejo možnosti prihoda novih podjetij. Poleg tega obstajajo nekatere manjše cone, ki so nastale v preteklosti in jih zdaj obkrožajo naselja, zato bi bilo pametneje poslovno rabo spremeniti v stanovanjsko. Prav tako je bilo poudarjeno, da je pomembno, da regija prednostno sprejema podjetja v skladu z regionalno poslovno strategijo - podjetja znotraj prevladujočih vrednostnih verig, z jasno zeleno komponento in možnostmi krožnega gospodarstva.

Poleg pomanjkanja razpoložljivih prostorov v obstoječih poslovnih conah je pomanjkanje tudi pri zemljiščih za zasebne hiše in stanovanja vseh vrst in velikosti. Pomanjkanje razpoložljivih zasebnih stanovanj za nakup ali najem je posledica že več desetletij neobstoječe politike v državi na tem področju. Glavni izzivi, ki niso povezani s prostorom, so formalni postopki pri nakupu parcel in starih hiš, ki so deloma v lasti izseljencev, ki jih v veliki meri ni več med živimi. Na drugi strani je še močno prisotno prepričanje prebivalcev, da bodo v svojih hišah ostali do konca, kljub pomanjkanju denarja za vzdrževanje stavb, prisotnosti energetske revščine in izpuščenih ciklov prenove ter tako propadanju stavbnega fonda. Tako je del stavbnega fonda dejansko nezaseden, vendar ni na voljo trgu. Prostorski izziv je umestiti nova poselitvena območja na omejenem razpoložljivem prostoru med obdelovalnimi površinami, območji Natura 2000 in gozdovi. Kot možno ozko grlo pri naraščajočem številu prebivalcev je bila omenjena tudi nosilna zmogljivost za socialno infrastrukturo.

Gozdarstvo in kmetijstvo se soočata z izzivi pri ohranjanju obdelovalnih površin, ki jih v zadnjih desetletjih po drugi svetovni vojni prerašča grmovje in gozd. Gozdovi so se razširili do roba vasi, z gozdom so se približale tudi prosto živeče živalske vrste. Na drevesnih vrstah in pridelkih je vse več škode, ki jo povzročajo prosto živeče živalske vrste, prav tako pa divje živali povzročajo škodo na živini. Udeleženci so prispevali pomembna spoznanja in odločne predloge, kako pristopiti k temu problemu, vendar bo uspeh v veliki meri odvisen od načrtov upravljanja z divjadjo in kmetijske politike - tako imenovanih subvencij, ki v veliki meri vplivajo na ekonomiko kmetijskega sektorja.

Naše glavne turistične znamenitosti so zavarovana območja narave. Turizem je „zelen“ sam po sebi, ni množičnega turizma in nastanitev za veliko število obiskovalcev. V določenem obdobju glavne sezone je pritisk na nekatere posamezne točke velik in zlasti ob teh priložnostih je pomembno promovirati tudi manj znane in obiskane lokacije, zmanjšati pritisk s povabilom obiskovalcev na manj znane lokacije. V prihodnosti bo morda treba določiti nosilno zmogljivost teh posameznih točk, da se prepreči množični turizem. Zeleni turizem je zelena razvojna usmeritev tudi za prihodnost, obstaja veliko zamisli in pobud, kako na nedestruktiven način obiskovati naravno okolje, da bi izboljšali in razširili tako imenovano zeleno turistično ponudbo. Podani so bili predlogi za okrepitev sodelovanja med sektorji, za zagotovitev razvoja turističnih točk v skladu s smernicami varstva narave in preprečitev vedno prisotnega nasprotovanja na področju varstva narave.

Nekatera zavarovana območja narave imajo zastarelo formalno varstvo, zato bi bilo potrebno sprejeti nove akte, da se zagotovi ustrezna raven varstva. Prav tako nekatera območja nimajo vzpostavljenega sistema upravljanja in varstveni režim ni vedno v veljavi, če ni sodelovanja z lastniki zemljišč in lokalnimi prebivalci.

Kot organizatorji smo bili izredno zadovoljni z velikim številom udeležencev za našo regijo, vsi so pokazali zanimanje za prostorsko načrtovanje ter razumevanje pomena medsektorske komunikacije in sodelovanja pri njegovi pripravi.